HOMAN

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 72 (164) Hod II. Wilnia. 7 wieraśnia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Rasiejcy adstupili ad Frydrychštadtu.

6 wieraśnia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi silnaja bajewaja čynnaść, asab liwa miž lesam Gutholct i kanałam Ipr-Kommin. U načy anhličanie wialikimi siłami atakawali miž darohami z Ipru ŭ Pelkapel i Zonebeke. Ataki złomleny z wialikimi stratami ahniom i štykami.

Front niamieckaho Naślednika: Pry Šmen de Dam, na pałudziennym zachodzi ad Paji-Filen, paśla barabannaho ahnia prabawała šturmawać francuskaja piachota, ale była zadzieržana zaščytnym ahniom. Pad Werdenam, na ŭschodnim bierazi Maasu, silnaja artyleryjskaja bitwa.

U načy s 4 na 5 wieraśnia našy łatuny atakawali London, Saŭzend i Marget. Uznialisia pažary. Adzin z našych samalotaŭ nie wiarnuŭsia.

Na sušy zbity 14 warožych samalotaŭ i 1 prywiazny łatučy šar.

Paručyk Foss zbiŭ swaich 40 i 41 worahoŭ.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Pierad frontam wosmaj armii rasiejcy ra špiešna adstupajuć na poŭnač i paŭnočny uschod. Na Dźwinie worahi pakinuli swaje silnyje pazycii pry Frydrychštaci. Dahetul uziaty kała 120 aficeroŭ, bolš za 7,500 sałdatoŭ, 180 harmat, 200 kulemiotaŭ, značnaje čysło pancyrnych aŭtomobiloŭ i wielmi mnoha wajennych materiałoŭ.

WIENA. Bitwy na Monte S.-Gabriele asłabieli. Hara astałasia ŭ našych rukach.

ŽENIEWA. Padarožnyje s Portuhalii apawiedajuć, što tam zusim spyniŭsia ruch na čyhunkach.

BAZEL. «Petit Journal» piše, što ŭ piatnicu Ribo z usim gabinetam pełnie padascca ŭ adstaŭku. Usie hałowy partyj trebujuć adstaŭki hetaho gabinetu. Ribo, zdajecca, utworyć nowaje ministerstwo tolki z lewych partyj.

LONDON. Amerykanskije wojski majuć užo značnyje straty u Francii.

STOKHOLM. Spaŭnicielny kamitet rady rab. i sałd., s pryčyny wykrytych pryhataŭleńnioŭ da kontrrewolucii, utwaryŭ asobny kamitet dziela abarony rewolucii, złożeny z 2 predstaŭnikoŭ rady rabotnikoŭ, 2 — rady sałdatoŭ i 2—centralnaj rady. Dziela pamysnaho zmahańnia s kontrrewolucijej jamu dadzieny wielmi šyrokije prawy.

BERN. «Russk. Sł.» piše, što za hłaŭnakamandujučaho minskaj armii naznačen hienerał Daniłow, a za hłaŭnakamandujučaho 2-oj armii—hienerał Łukumowski.

Kornilow z usim štabam wyjechaŭ na paŭnočny front.

PIECIARBURH (P.T.A.). Sud nad Suchomlinowym. Pračytany bolš 100 pisiem Suchomlinowa da hienerała Januškiewiča. U ich jon nazywaje Gučkowa niebaspiečnym zahaworščykam, a hasudarstwennuju dumu — cheŭraj bumahaŭščykaŭ.

Butowič, pieršy muž žonki Suchomlinowa, paćwiardziŭ, što byŭšyj wajenny minister prynimaŭ učaście ŭ intendanckich dastawać, pry katorych byli zrobleny wialikije mašenstwy. Kali sprawa wykryłasia, dyk byŭšyj car pa prośbie Suchomlinowa zahadaŭ spynić śledztwo.

Wilniu, 7 wieraśnia.

Zapawiedź hłaŭnaj kamisii Rejchstagu, što ješče ŭ časie wajny — pierad akančacielnaj razwiazkaj pytańnia ab budučynie našaho kraju — maje być zawiedzieno ŭ nas samaupraŭleńnie, ŭ katorym buduć predstaŭniki ŭsich nacyonalnaściej, prymušaje i našych biełarusoŭ hurtawać swaje siły i pryhataŭlacca da taho momentu, kali jany pawinny buduć dać spamiž siabie ludziej, zdolnych wlaści ahuina-krajowuju haspadarku i baranić interesy biełaruskaho narodu.

A heta — zadača nia łohkaja. Našy biełarusy tolki nidaŭna pačali śmiałiej padnimać swaje hałowy i hladzieć na świet Božy, nie ukrywajučy swajej biełaruskaści, — i mnoha ješče miž imi takich, katoryje abo sidziać prytaiŭšysia i ničoha nia robiać, abo s pryčyny swajej niaśmiełaści hołasu nia zajawić, što jany — biełarusy, ciahnucca za pałakami, s katorymi ich zwiazywajuć asabistyje adnosiny, zwiazywaje supolnaje hramadzianskaje žyćcio. Swajho biełaruskaho žyćcia, swajej biełaruskaj atmosfery hetkije ludzi, paraskidanyje na wialikim abšary ziamli našaj—pa wioskach, dwaroch, miastečkach i miestoch, wytwaryć dahetul nie zdaleli. I woś, kab zhurtawać swaje siły dziela pracy dla swajho kraju i swajho narodu biełaruskaho, da jakoj ich skora mohuć pryzwać, našy biełarusy, dzie-by jany ni žyli, pawinny zbiracca ŭ hramadu, pawinny twaryć swajo biełaruskaje žyćcio, pawinny napierod namiečać s-pamiž siabie ludziej, katoryje pry prawiadzieńni ŭ žyćcio samaupraŭleńnia okupowanych ziamiel, a paśla wajny takže pry budowie asnoŭ nowaho ładu ŭ našym kraju wystupiliby ćwiorda i jasna, jak biełarusy, krepka i ščyra pastajaliby za swoj narod.

Moment, katory my ciapier pieražywajem, nie paŭtorycca, badaj, nikoli. Čaho my nia woźmiem siahońnia, taho nam zaŭtra nie daduć, bo heta zachopiać nam s-pad nosa druhije. Woś, čamu my i kličem usich bolej abo mieniej światadomych bratoŭ našych nie praspać hetaho momentu.

Ad pieršaho dnia wychadu našaj hazety my staralisia padniać usie čynnyje biełaruskije siły na rabotu dla biełaruskaj sprawy, ale nikoli ješče sprawa heta nie była hetkaja pilnaja jak ciapier. I my bačym, jak u Wilni, stalicy našaj baćkaŭščyny, tworycca cely rad biełaruskich ustanoŭ — klub, teatr, škoły i achronki, narodnyje straŭni, majsterni, jak razwiwajuć usio šyrej swaju pracu Biełaruski Kamitet, biełaruskaja kooperatywa i inš. I ŭ kožnaj z ich jość nowyje ludzi — nowyje čynnyje siły, katoryje acanili wahu pieražywanaho momentu i ščyra słužać narodnaj sprawie.

Asabliwa horača adhukulasia moładzioź. I heta zusim zrazumiełaja reč: u maładzioży najbolš čutkaja duša, i «palityka» ješče nie paśpieła zamianić u jaje sumleńnia. Woś, my i bačym pierachod u biełaruskije škoły całaho radu narodnych wučycieloŭ, katoryje, budučy biełarusami, praz nieświadomaść i dziela chleba pracawali ŭ polskich škołach, ažno pakul dla biełaruskich dziaciej nie pačali adkrywacca škoły biełaruskije.

Nichaj maładzioź pakaže prykład i staršamu pakaleńniu, katoraje, bycym na rozstani, nia wiedaje, ŭ jaki bok iści. Nichaj ŭsie, chto ješče nie aśmieliŭsia hołasna zajawić, što jon — biełarus, paduduć ciapier swoj hołas, nichaj hurtujucca u adnu wialikuju hramadu — bo-ž nas nie adzin milijon! — i nichaj biarucca da tej twornaj pracy, da jakoj kliče ich naš kraj i narod!

Nowy udar.

Nowy mahutny ŭdar Namieččyny na rasiejskim paŭnočna-zachodnim fronci — heta niespadziewanka dla ŭsich wajujučych: nia hledziačy na ahramadnaje nastupleńnie anhličan i francuzoŭ u Francii i italjancoŭ—na aŭstryjackim fronci, Niamieččyna nia tolki maje siłu baranicca i adbiwać nieustannyje šturmy, ale i sama pierejšła da nastupleńnia.

Toje, što rasiejcy hetak šybka pakinuli swaje pazycii na Dźwinie, nia dziwić nikoha. Pry ciapierašnim stanie rasiejskaj armii nielha było i dumać, kab pierajšoŭšych cieraz Dźwinu niemcoŭ jana zdalela zadzieržać. Ale dziŭna toje, što jak Kierenskij, tak i ŭwieś urad i nawat nacyonalny kongress u Maskwie jak-bytcym nie bačuć, što tworycca ŭ Rasiei, nia mohuć acanić jaje sił. My ŭwieś čas čujem wielmi wajaŭničyje zajawy, i kožyn raz za imi prychodziać wiestki ab nowych i nowych nieŭdačach Rasiei. Dawoli prypomnić sprobu ad stoŭ pierajści da dziela na halickim fronci, kataraja zakončyłasia poŭnaj utratnaj Halličyny; dawoli pierečytać wajaŭničyje pramowy členaŭ maskoŭskaho kongresu, adkazam na katoryje służyć adstupleńnie ad Dźwiny...

U numery 61 «Homana» my pisali, što Kierenskij, pačynajučy nastupleńnie ŭ Haličynie, pastawiŭ na kartu ŭwieś los rewolucii i swoj asabisty. I kali jon ješče dzieržyć ułaść u swaich rukach, dyk tolki dziakujučy stasawańniu palityki, kataraja napaminaje nam naicjažejšyje časy carskaho režymu z znamienitym prykazam Trepowa «patronaŭ nie žaleć, chałastych załpoŭ nie dawać»! Ale nowy ŭdar na

froncl — ŭdar, katory možna nazwać katastrofaj, bo jon adkrywaje darohu na Pieciarburh,—badaj, zrobić daremnymi ŭsie gwałty tymčasowaho uradu nad narodami Rasiei. Dla staronnikoŭ mira, dla kirunku Lenina adkrywajecca šyroki prastor dziela nowaj rewolucyjnaj kampanii, katoraja wielmi lohka može dajšci pabiedy nad prawicielstwam Kierenskaho i addać ułaść krajnim socyalistam.

Ale nia ŭ hetym bieda: bieda ŭ tym, što razam z uzrostam krajniaho lewaho kirunku uzrastaje i ruch čornasocjenna-kontr-rewolucyjny. Ruch hety, tak sama, jak ruch Lenina, dabiwajecca mira, i kali toje prawicielstwo, katoramu Kierenskij, jak zdajecca, budzie prymušen addać ułaść, nie dašć narodu mira, dyk jaho može dać chtoniebudź z Romanowych, ihrajučy na hetym, kab wiarnuć monarchiju.

Woś, najwialikšaja niebaspieka dla Rasiei ciapier u tym, što i značnaja čašć lewych, padobnie, jak i Kierenskij, wieryć, bytcym u Rasiei pawinna paŭtarycca historyja wialikaj rewolucii u Francii. Tam, u Francii, rewolucyjnaja armija, praŭda, dajšła pabiedy nad worahami swajej Baćkaŭščyny, — ale tyje worahi hrazili razwałam franeusk ch ziamiel. U Rasiei wajna idzie dahetul na ziemiach, nacyonalna bolej abo mieniej čužych dla wialikaruskaho narodu, u katoraho nima tej świadomaści, jakaja była u francuzaŭ, kali marselski bataljon dabrawolcaŭ s pieśniaj «Marseljezy» śpiašyŭ s paŭdnia ŭ Paryž «skinuć Kapeta» i «ačyścić hranicy ad čužyncoŭ». Dyj, naahuł, warunki ciapierašniaj wajny, katoraja padčyniła swaim metam usie haliny žyćcia hasudarstwa, hetak rožniacca ad tych, jakije panawali ŭ kancy XVIII stalećcia u Francii, što nielha mieryć adnej mierkaj francuskuju rewoluciju i rasiejskuju. Ciapier nie enturjazm, nie haračy paryŭ, zachopliwajučyj wojska, daje pabiedu, a orhanizowanaść, dyscyplina i materjalnyje zasoby, —a woś u Rasiei jak-raz hetaho nie chwataje.

My nia možem skazać napeŭna, što nowaja nieŭdača na froncl toj-čas pryniasie zmienu uradu ŭ Rasiei: wielmi može stacca, što Kierenskij «krywioj i žalezam» búdzie baranić swaju pazyciju. Ale my zusim ćwiorda pierakonany, što ŭ unutrenym žyćci Rasiei upadak Ryhi i nowy niamiecki pachod wyzawie wielmi wostry kryzis. Kali jon nie razwiažecca na hrunci mira, dyk može dawiaści da kontrrewolucii.

I. M.

«U lasnym huščary».

U niadzielu, 2 wieraśnia, adbyłosia ŭ biełaruskich dziaciej wialikaje świato — zabawa u achroncy «Naša Chata» ŭ Čornym Bory, pad Wilniaj.

Miž redkaho lesu — dom z werandaj, usiej u zieleni, wysłanaj mocham lasnym, na katorym dzie-nie-dzie ważna krasawalisia barawiki i ryžyki. Heta—miejsco dla publiki: dziaciej z achronki i haściej z akaličnych wiosak i z Wilni. A pierad werandaj — scena: praŭdziwy les. Pamiž dziareŭ — ułoženaja z jałowych łapak «chatka na kurynaj nožcy», ŭ katoraj žywie strach dla ŭsich dziaciej — Baba-Jaha.

Na scenu wybiehaje dziaŭčynka. Jana wielmi pierepałochana: jana zhubiła darchu, zabłutałasia ŭ huščary, zmaryłasia, a tut i soniejko zachodzić (papraŭdzi zachodziło!), a da chaty daloka. Ažno razam zastupaje jei darohu Baba-Jaha: jana honić dziaŭčynku adhetul i daje jej kłubok. «Kiń pierad saboju, a jon da samaho domu twajho dakocicca i pakaže darohu. Ale kali ješče raz spatkaju tut ciabie, dyk zjem!» Dziaŭčynka biažyć za kłubočkam. Ale psotniki — lasnyje duchi dziela paciechi sabie pužajuć dziaŭčynku. Jana hublaje kłubošek i iznoŭ papadaje ŭ les Baby-Jahil. Nie paznaŭšy miejsca, zasypaje pad drewam. A nawakoł jaje zbirajucca lasnyje žwiery, lasnyje duchi, skačuć, kružacca ŭ chawodzi. Zniuchała jaje i wieźma — Baba-Jaha. Ciapier jana ŭžo nie daruje: zješć dziaŭčynku! Płače dzicia: niskul ratunku. Ažno „idzie Baj pa ściapie u čyrwonym županie“ ,— pajaŭlajecca na scenu žywy Baj katoraho dzieci tak dobra znajuć. Zžaliŭsia nad dziaŭčynkaj, daŭ jej ratunak, i jana ŭciekaje ad pahoni Baby-Jahi i cełaj hramady lasnych žycharoŭ.

Woś usia pjesa, katoruju razyhrali dzieci z biełaruskaj achronki. Ihrali tak bojka, tak ščyra, jak ščyra pieražywajuč dzieci ŭsie niezwyčajnyje zdareńnia s kazak. Dyj papraŭdzi efektoŭna wyhladała heta naturalnaja scena s fantastyčnymi pastaciami, i nia tolki „małaja“ ale i „wialikaja“ publika hladzieła na dziciačuju ihru s pryjemnaściu.

Hetym zabawa nie ahraničyłasia: dziciačy chor wielmi dobra prapiejaŭ try pieśni: „Biełaruskaja Zjamlica“, „Čajka“ i „Echo“. U lesi asabliwa efektoŭna wyjšli dźwie apošnije. Byli dwa numery deklamacii: wierš „Wučysial“ i skazany dwoma maleńkimi dziaćmi, hadoŭ 4—5, wieršyk „Chto ty hetki“. Zakončyli prahramu sportowyje numery, a najbolš śmiechu wyzwali honki na wypiaredki ŭ miachoch. Dzieciam dawali nahrady.

Na zabawu „Naša Chata“ zaprasiła mnoha haściej jak z Wilni, tak i z akaličnych wiosak. Z wiosak było mnoha sielan, ščyra pryniaŭšych zaprosiny — i tolki ŭ adnej wioscy staršyna pryniaŭ pasłanaho z achronki z zaprosinami wielmi nieprychilna, kažučy, što „kataliki nie pawinny hawaryć pa biełarusku, a tolki pa-polsku, bo nawat italjancy — i tyje molacca Bohu pa polsku“. S tej wioski, dzie, jak bačym, ciemnata bolšaja, čym u druhich, nichto nie pryjšoŭ. Tak sama kiraŭniki achrony „Serca Jezusa“ nie puścili na zabawu swaich dziaciej nia hiedziačy na zaprosiny.

Treba ščyra padziakawać wučycielkam i wučycielom „Našaj Chaty“ za ich sympatyčnuju pracu, asabliwaž panu F. Olechnowiču, ułažyŭšamu pjesku „U lasnym huščary“ i režyserawaŭšamu jaje.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× «Kaliś...» Taki zahałowak maje nowy sceničny twor p. F. Olechnowiča.

Heta — ŭžo druhaja rabota nieŭtamimaho biełaruskaho dziejača za hetaje leto. Dwochaktoŭka «Kaliś...» — to adhałosak wypadkoŭ 1905 hodu na wilenskim hrunci. Pjesa napisana wielmi žywa i scenična, maje mnoha hłybokich dramatyčnych momentoŭ, a pieśnia rabotnikoŭ «Čyrwony štandar», katoruju čuwać za scenaj, wyzywaje ŭ pamiaci jarkije abrazy wuličnych demonstracij i rasstrełoŭ s času pieršaj rewolucii ŭ Rasiei.

Budziem nieciarpliwa ždać pastanoŭki na scenie hetaj pjesy, katoraja pawinna wielmi zacikawić našy rabotnickije kruhi.

× **Hramadzianski Uhodliwy Sud.** S pryčyny śmierci ś. p. Michała Wensławskaho, b. superarbitra Hramadzianskaho Uhodliwaho Suda, u aŭtorak, 11 wieraśnia, a 3 hadz. papałudni adbudziecca zasiedańnie suda ŭ poŭnym składzie dziela wybaru nowaho superarbitra.

× **Smierć na stanowiščy.** Niekolki dzion tamu nazad pamier u Suwalščynie wilenski doktar Maciański. Jaho pasłali tudy niamieckije ŭłaści dziela pomačy žycharom, dy tut jon zachwareŭ na dezynteryju i addaŭ Bohu dušu.

× **Wystaŭka malaroŭ u mieżach Ob. Ost.** U pamiaščeńni wystaŭki wilenskich rabotnych damoŭ ładzicca ŭ niadzielu wystaŭka „malaroŭ u mieżach Ob. Ost.“ Prynimajučy pad uwahu temy wystaŭlenych abrazoŭ, ahladzieć jeje warta kožnamu, chto cikawicca našym krajem.

× **Chałodnaja zima?** Pawodłuh dośledoŭ meteorologii, heta zima budzie chaładniej siaredniaj.

× **Žydoŭskije straŭni** wydali za pieršaje paŭhodu 172,5 miljonaŭ abiedaŭ. Siaredni košt abiedu—12,93 fen.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
2— 3	+ 15,5°	+ 10,5°
3— 4	+ 16°	+ 4,5°
4— 5	+ 17°	+ 12,°

Z USIAHO KRAJU.

„Niamieckije rubli“.

Abarot „niamieckich rubloŭ“ na 31 žniŭnia dajšoŭ 102.549.732. rub. proci 91.106. 232. rub. u papiarednim miesiacu.

Nowy raskład ruchu.

Miž Słonimam i Baranawičami zmienien razkład ruchu pajezdoŭ. Pojezd № 240 wychodzić sa Słonima a 8 hadz. 55 m., ranicaj i prychodzić u Baranawičy a 11 h. 24 m. Pojezd № 130 wychodzić sa Słonima a 5 h. paabiedzi i prychodzić u Baranawičy a 6 h. 34 m. Pojezd № 131 wychodzić z Baranawič a 10 h. 46 m. i prychodzić u Słonim a 12 h. 12 m. wiečara. Pojezd № 241 wychodzić z Baranawič a 2 h. 45 m. i prychodzić u Słonim a 5 h. paabiedzi.

SWISŁOČ. Trejci (a ličučy s paŭtarycielnym — čaćwiorty) kurs u świsłockaj biełaruskaj wučycielskaj seminaryi pačynajecca 10 wieraśnia. Pryjom kančajecca 15 wieraśnia.

BIEŁASTOK. Wilenskaja žydoŭskaja dramatyčnaja trupa pačała swaje spektakli pjesaj Gordina „Šatan“.

BIEŁASTOK. Niamiecki Stadthaŭptman orhanizawaŭ kamisiju dziela kantrolu nad piekarami i piekarniami s pryčyny čyślenych žałab publiki na błahi chleb.

Ad 1 da 15 wieraśnia ŭsie, chto zanimajecca tarhoŭlaj ci jakim-budž promysłam, pawinny zajawicca u Stadthauptmana. Niezajawiŭšychsia u swoj čas buduć karać.

HARA HRUDOWAJA, pad Biełastokam. Tut uparadkawali wajenny mohilnik, na katorym pacharonieny niamieckije i rasiejskije sałdaty, zabityje ŭ bitwach 2 hady tamu nazad.

Duchounyje pieśni.

(Hladzi u № 66—71 «Homana»).

Dapiski da II-ho addziełu.

Abiertasam—žarhonnaje słowo: s pawarotam nazad.

Ahłašónnik—krykun.

Ałatyr-kamień—burštyn. U biełaruskaj narodnaj pazii burštyn nazywajecca ješče:—haruč-kamień.

Anó—tolki, ažno.

Apokryfičny—(hreck. skryty, tajny) u žydoŭ i chryścijan tak nazywajucca niapryznanyje relihijnyje knihi. Z apokryfičnych chryścijanskich knih najbolej wiadomy Ewanhielii, niapryznanyje cerkwaj, «Płač ajcoŭ światych u atchłani», «Praroctwy karalewy Saby» i mn. inšych.

Biazury—durony da bujanstwa, niasforny.

Biérka—biarozawy sok.

Błažny—niapoŭnaho rozumu, prydurnawaty.

Capiélina—pałka, służačaja da nawiazywańnia cepa; cepaŭjo.

Dufáć—wiaryć, mieć nadzieju na što, spadziewacca.

Hétman—ataman, hłaŭny dawodca wojska.

Kažarónka—stary znošeny kažuch; kažuch.

Matyrók—matuzok, akrowak tkaniny; plecienyj, błahieńki pajasok, zastupajučyj šnurok.

Nápašć—napad złoha: niepryjemnaściej, chwaroby; abmowa, biazwinnaje abwinawačeńnie.

Nawytoreny—wymuštrawany, ułoženy da jakoj raboty.

Pamžá—mityčnaja istota, majučaja siłu množyć až da plahi drobnyje rečy i drobnyje stwareńnia; siła nieprychilnaja čeławieku.

Pieluchà—drobnaja, jak pyłok, miakina ad žyta.

Rachmány—spakojny, wietły.

Reče—kaže.

Siłać—ławić piatloj, siłom.

Stádzija—čeradoŭka, starahreckaja miera daŭžyni=600 stopam.

Státak—žywaja haspadarskaja majetnašć: koni, karowy, awiečki i inš.

Strykáč—owad: strekaza. Dać strykača—skočyć u staranu, jak strykač.

Suzdróm—saŭsim.

Surrohát—reč zamieniajučaja, saboj druhuju reč i majučaja tyje samyje ŭłasnaści. Napr. marharyna—surrohat masła, ale kali marharynu pradajuć za masło, to heta budzie ŭžo falsyfikacija.

Syćció—sytašć, pačućcie zdawoleńnia ježaj.

Šáci—(starabiełaruskaja forma mnonaj ličby,—jak waroci, boci i t.p.) — adzieža, wopratka, asbliwa zbytkoŭnaja wopratka.

Šabadránaja—padziertaja i znošenaja (haworycca ab adziežy).

Tradycija—(łacinsk.) wustna, abo pisana pieredanyje prawiły žyćcia, pastupańnia; pahlady abo kirunki, pierenjatyje ad raniejšych pakaleńnioŭ.

Ŭpótaj—pakryjoma.

Ŭstórnuli—ŭstorknuli; storć nanizali.

Wótryna—bujnyje adpadki pry ačystcy zbožža: niaśpiełyje kałasy, bujnyje zierniaty inšych zbož, kaliwy trawy; ŭsio, što zbujna abcirajecca sa snapoŭ.

«Wówy» i **«múmy»**—fantastyčnyje strachi na niedaletak.

Zaskabíć—zakałoć, zastramić.

Złokłučóny—złopryhodliwy, nieščašliwy.

HRODNIA. Pawodłuh prykładu Wilni, tut ładzicca kamisija dzieła prawierki cen.

Nia hledziačy na cižary wajny i darahoŭlu, na Pačtowaj wulicy šybka jdzie rabota pry budoŭli domu, pačataho ješče pierad wajnoj. Tam budzie ustrojen kinematograf.

HRODNIA. 20 wieraśnia Tałankiewič adkrywaje tut 4-klasowuju techničnuju i ramieśnickuju školu.

Pawietowy načalnik pryzywaje žycharoŭ „zbirać hrošy na darozi“, sabirajučy krapiwu.

S tutejšaho rasiejskaho sałdackaho mahilnika prapali žaleznyje waroty. Ich znajšli na adnym padworku pry Siennym rynku. Winawajcu areštawali.

S pryčyny silnaho uzrostu cany na škło (35%) i nawat poŭnaj niemahčymaści atrymać jaho žycharoŭ pryzywajuć wielmi aściarožna abchadzicca z im.

HRODNIA. Franc K. pry Fabryčnaj wulicy, prachwareŭšy 6 miesiacoŭ, pawiesiŭsia pad strechaj swajej chaty.

NOWIKI. Tutejšy haspadar Dryhienca za wywaz miasa s Sakolskaho pawietu u Hrodniu aštrafowan na 150 marak.

PYŠKI. U mai hetaho hodu tut zhareli try abory, humno i chata. Kazimir Černiaŭski i Jazep Michalski stajali ŭ tym miejscy pierad samym pažaram, i pieršy z ich kuryŭ. Sud zasudziŭ abodwych na 400 rub. štrafu kožnaho za toje, što pieršy kuryŭ, a druhi nie pieraškodziŭ jamu ŭ hetym.

ŠČUČYN. Načalnik sudowaho addziełu pry Hłaŭnakamandujučym na ŭschodzi 27 i 28 žniŭnia ahledaŭ tutejšyje sudowyje ustanowy i akaličnyje wastrohi.

Na placu Biržy areštawali wialikuju partyju myła. Waładzielca jaho addali pad sud.

OSTRYNA. U kancy lipnia u adnej studni znajšli trup handlara Symchi Kapytkina, 70-hadoŭ, s pierarezanym horłam. Hrodzienski prakuror suliŭ 500 marak nahrady tamu, chto pamože wyjaśnić hetu sprawu i spajmać winawajcu.

HARADNO. U dwoch žycharoŭ Lidy ŭciakli dźwie karowy s pašy. Ich znajšli ŭ Radunskim pawiecie. U darozi da chaty ich zatrymali dwa niewiadomyje kala Kierdziebcoŭ i zažadali ŭ ich hrošy. Mirawy sud abodwych lichadziejoŭ za gwałt zasudziŭ na 6 mies. u wastroh kožnaho.

AZIORKI. Na tutejšuju hramadu nałožen štraf 400 m. za toje, što ŭ mieżach jaje ad nieaściarožnaści uzniaŭsia lasny pažar.

MICKIEWIČY. Adam Taŭrel za kražu žyta z niezažynienaho humna zasudžen na 5 miesiacoŭ u wastroh. Jaho zławili pa śladoch ad jaho nowych botaŭ.

SUWAŁKI. U pazaprošłuju subotu tut pachawali d-ra A. Bakinoŭskaho. Ab popularnaści hetaho na redkaść biezkarysnaho ŭ našy materjalistyčnyje časy čeławieka świedčyć toje, što na žałobnych modłach u ŭkatalickim kaściele i na pacharonach było wielmi mnoha žydoŭ.

POPERTYNI, Rakišskaho paw. Syn tutejšaho sielanina Mejlusa 24 krasawika, razam z rasiejskim wajenna-pałonnym, zabiŭ handlara Lejbu Šwarca, wymaniŭšy za 100 rub. swaju achwiaru ŭ les i wydaŭšy jaje ždaŭšym tamaka wajenna pałonnym. Prynimajučy pad uwahu maładyje hady chłopca, akružny sud zasudziŭ jaho na 15 hadoŭ u wastroh.

NOWA-ALEKSANDROUSK. Tut 2 wieraśnia niamieckije wajennyje ustroili wialikaje sportowaje świato, centr katoraho stanawiło pławańnie z roznymi štukami.

MITAWA. Miesto ładzić pry ustanowie „Tabor“ achronu dla zbłudziŭšych dzieŭčat ad 14 da 21 hodu.

ROTHOF, pad Windawaj. Sielski rabotnik Jan Ruland, 23 hadoŭ, padaŭ u časie spisu žycharoŭ swoj wiek na 15 hadoŭ, spadziajučysia hetak wykrucicca ad prymusowych rabot. Za abman ŭłaści sud zasudziŭ jaho na 3 mies. u wastroh.

WIESTKI Z RASIEI.

ŠTOKHOLM. «Izwiestija», orhan rady rab. i sałd., pišuć, što anhlicki, francuski, amerykanski i italjanski pasły hetymi dniami pierebirajucca s Pieciarburha ŭ Maskwu. Tudyž pierajeduć pasolstwy serbskaje, rumynskaje, čornahorskaje i belhijskaje.

CURYCH. S Pieciarburha danosiać: Prywilei rady rab. i sałd. zahadam tymčasowaho uradu skasowany. Hetak skasowana i nietykalnaść asoby členaŭ jaje.

LONDON. „Morning Post“ danosić, što rada rab. i sałd. zažadała zmieny hłaŭnakamandujučaho i strymańnia ŭsielakaho ruchu rasiejskaj armii ŭpiarod.

Staryje prywilei donskich kazakoŭ kasujucca. Bajacca, što kazaki na heta z dobraj woli nie prystanuć.

«Now. Wr.» piše, što rasiejski minister daroh razasłaŭ načalnikam čyhunak cyrkular, papiaredžywajučy, što može być spynien ruch na čyhunkach s pryčyny niedastačy apału, katoraho padwoziać tolki 45% usiaje patrebnaj miery. Žaleznadarožniki sa swajho boku hroziać zabastoŭkaj, kali ich žadańnie pawialičeńnia płaty nia budzie spoŭnieno.

Pamier b. premjer-ministr Štyrmer, 69 hadoŭ.

KOPENHAGA. U Rasiei ładzicca nowaja partyja respublikanskaho centru. Jaje prahrama: silnaja ŭłaść uradu, adnaŭleńnie dyscypliny u armii i wajna da pabiednaho kanca, dy chutčejšaje sklikańnie ustanoŭčaho sejmu.

Spadziajucca adstaŭki Černowa, katoraho maje zamianić ciaperašni minister unutrenych dieł Awksientiew, a za ministra unutrenych dieł budzie naznačen kadet Kiškin.

Bolšaja časć hałoŭ partyj astalisia ŭ Maskwie dzieła pierehaworaŭ ab uhodzie miž partyjami.

APARANDA. Korniłow predłažyŭ Kierenskamu nie adkładajučy prawiaści ŭ žyćcio pastanowy maskoŭskaho kongressu ab pawaroci dyscypliny u armii.

Napieradodni adkryćcia maskoŭskaho kongressu čerń uziała šturmam skład metyłowaho spirtu. Na druhi dzień ad hetaj atruty pamierło 100 duš.

ŠTOKHOLM. Jak ciaper wyjaśniłosia, pažar u Kazani uzniaŭsia s pryčyny buntu wojska, katoraje admowiłosia iści na paŭnočny front. U časi pažaru pahibli 1500 ludziej.

CURYCH. Rasiejski urad apublikawaŭ zakon ab wybarach u ustanoŭčy sejm.

Jon hetki:

Z wybarnaho prawa karystajuć usie rasiejskije hramadziane, skončyŭšyje 20 hadoŭ, mužčyny i kabiety; padača hałasoŭ ahulnaja, roŭnaja, biezpasrednaja i tajnaja. Pieciarburh i Maskwa stanowiać asobnyje wybarnyje okruhi.

Z wybarnaho prawa nie karystajuć: chworyje na rozum, hłucha-niamyje, kataržanie, areštanty, złosnyje daŭžniki, dezertery i členy byŭšaj carskaj siamji.

U wybarnych spiskach nie adznačywajecca ni poł, ni wiera wybarščykoŭ. Kandydaturu swaju kožyn može wystawić nia bolej, jak u piaci okruhach.

ŠTOKHOLM. Finlandzki hienerał hubernatar Stachowič pajechaŭ u Pieciarburh sa sprawozdačaj ab nowym zakonie, katory maje pašyryć prawy Finlandzii. Zakon budzie padadzien finlandzkamu sejmu, jak jon budzie sklikan.

PARYŽ. B. rasiejski pasoł Izwolski wyjechaŭ cieraz London u Pieciarburh z ważnaj palityčnaj missijej, zwiazanaj z wajennymi metami sajuźnikoŭ.

HAAGA. Pawodłuh pełnych dyplomatyčnych wiestak, miž Amerykaj i sajuźnikami adbywajucca pierehawory ab japonska-amerykanskich interesach u Kitai i ŭ Sibiry.

Sprawa Suchomlinowa.

Na sudzie wyjasniłosia, što car u apošnich dniach pierad pačatkam wajny pasłaŭ ułasnaručnaje piśmo niamieckamu impieratary pra hienerała Tatiščewa. Hetaje piśmo sčezło i nie dajšło pawodłuh adresu. Na sudzie tak i nie ŭdałosia wyjaśnić, dzie jano padziełosia.

Z usiaho świetu.

ŽENIEWA. Anhlicki, francuski i italjanski urady pastanawili nie adkazywać na mirnaje predłažeńnie Papieža, a tolki paćwiardzić atrymańnie jaho.

LONDON (Reŭter). Kongress prafesyonalnych sajuzoŭ adkryŭsia ŭ Blekpuli. Hill winawaciŭ prawicielstwo ŭ wierałomstwie. Rabotniki, bajučysia papaści ŭsałdaty, zapisywalisia ŭ wajennyje fabryki na najciažejšych umowach.

Asobnaja kamisija wyniesła rezolucyju, što štokholmskaja konferencija nia može ciapier dać karyści.

Kongress pastanawiŭ pratestawać proci niawydačy pašpartoŭ u Štokholm, bo, na ahulny pahlad, socyalistyčnaja konferencija pawinna pasłužyć za pačatak trywałaho demokratyčnaho mira.

LUGANO. «Popolo d'Italia» piše: «Italjanskije socyalisty ŭžo pajšli na staranu Lenina. Ich klič: «nia chočemo nowaj zimy u akopach!»

LUGANO. Pałažeńnie ministerstwa s pryčyny kryzisa ŭ spažyŭnych sprawach zwarušeno. Wychad u adstaŭku ministra ŭnutrenych spraŭ, sielskaj haspadarki i strawawańnia ličać niemiнučym.

DREZDEN. Saski sejm predłažyŭ saskamu uradu zmianić saskaje wy-

I. Mityčnyje i abradawyje pieśni:

1) Kaladnyje pieśni.

Kaladka.

Iśła Kalada pa wulicy,
Kalada, Kalada (paśla kožnaho wierša.)
Dy pa wulicy pa miacielicy.
Pryśła Kalada na cisowy dwor:
A ci śpiš, ci lažyš, panie haspadaru?
Kali-ž ty śpiš, to śpi zdaroŭ,
A kali nia śpiš — adapry wakno,
Adapry wakno, pahlani na dwor:
Na twaim dware dy što dziejecca?
Staić cieram wyšej charom,
A ŭ tym cieremu dy čatyry wokny:
U pieršym waknie jasny miesiac,
U druhim waknie krasno sonce,
U trejcim waknie jasny hwiezdy,
A ŭ čaćwiortym bujen wiecier.

Jasien miesiac — sam haspadar,
Krasno sonce — žana jaho,
Drobny hwiezdački — jaho dzietački,
Bujen wiecier—jaho słužaŭki.

Kaladka.

A na wulicy na šyrokaj,
Na murawie na zialonaj
Bili pali załatyje,
Maścili masty ŭsio siarebranyje.
Tudym jechała Pračystaja,
Jana jechała šeśćma koniami,
Šeśćma koniami ŭsio bułanymi,
Karetami malewanymi,
Katočkami ŭsio kawanymi;
Swiaty Jury za pawoznička,
Swiat Mikoła za łahodnička,
A światy Iłla wiadzie kania.
Swiaty Iłla, wiarni kania,
Wiarni kania k słaŭnamu panu,
K słaŭnamu panu Piatru Alaksieiču.
U słaŭnaho pana Pietra Alaksieiča
Jość kletački i pawietački,
Karawatačka cisowaja.

Na tej karawaci sama Spaža,
Sama Spaža pałažyłasia,
Pałažyłasia, abradziłasia,
Čestnuju Panu za kumu brała,
Čestnuju paniu Darju Mikałajeŭnu:
«Ty kuma maja, ty duša maja,
«Waźmi ž majo dziciatuchno,
«Waźmi jaho, spawij jaho,
«Spawij jaho ŭ pialušečki,
«U pialušečki u białowyje,
«Dy niasiž jaho da cerkaŭki,
«Da cerkaŭki da Božyje,
«Da Božyje, da duchoŭnyje,
«Pałažy jaho na prastole,
«A sama stań la prastołu».
Sabiralisia papy-dziaki,
Papy-dziaki čornaknižki,
Jak stali jany čytać-pisać,
Čytać-pisać, dumać-hadać,
Što dziciaci za imia dać:
«A damo imia Isus Chrystos!»
Chwała tabie, Panie Bože,
Što Isus Chrystos naradziŭsia,
Na hetat świet ajawiŭsia.

barnaje prawo zhodnie z dyrektywami i npieratara ŭ jaho adozwie da niamieckaho narodu.

BERLIN (W.T.B.). Pruski minister unutrenych spraŭ s pryčyny niedastačy čynoŭnikoŭ zahadaŭ adkładać na nieaznačeny čas razwiazku mieniej ważnych spraŭ.

TEЬEĦRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

4.IX. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi bajewaja čynnaść artyleryi nad morem i miž Warneton i Langemark dajšła wialikaj siły. U zawaroci Ipra uznialisia drobnyje bitwy pierad našymi pazycijami. Pry hetym uziaty niekolki pałonnych. U načy worahi ŭwarwalisia na našy pazycii kala Lensu, ale byli ŭraz-że wykinuty našaj kontratakaj.

Front niamieckaho Naślednika: Paśla barabannaho ahnia francuzy atakawali ŭ Šampani ŭzdoŭž darohi Somm—Pi-Suen. Kontratakaj my wykinuli ich z akopaŭ, u katoryje jany ŭwarwalisia. Pad Werdenam artyleryjskaja bitwa dajšła iznoŭ wialikaj siły.

U načy z 2 na 3 wieraśnia našy latuny abkidali Kale i Diunkirchen bombami, ad katorych uznialisia pažary. Na anhlickim bierazi my ŭčora i siahońnia skinuli bomby na Četam, Šyrnes i Ramget. Učora my zbili 19 samalotaŭ i 2 latučyje šary. Rotmistr Richthofen zbiŭ swajho 61-ho woraha.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Paśla dwochdzionnaj bitwy wosmaja armija pad kamandaj hienerała Hutje zdabyła Ryhu, padpalenuju ŭ šmat jakich miejscach. Rasiejcy paśpiešna pakidali swaje pazycii na zachodzi ad Dźwiny i Ryhu. Našy dywizii znachodziacca pierad Ust' Dźwinskam. Hustyje massy rasiejskaho wojska zapaŭniajuć u dzień i ŭ načy ŭsie darohi na z Ryhi na paŭnočny ŭschod. Na poŭdni ad darohi Ryha—Wenden wialikije rasiejskije siły prabawali strašennymi šturmami zatrymać nas i prykryć adstupleńnie razbitaj 12-aj armii. U wielmi wostrych bitwach byli razbity i jany. Našy dywizii dajšli da hetaj darohi ŭ niekolkich miejscach. Uziaty niekolki tysiač rasiejskich pałonnych, bolš za 150 harmat i nialičenaja wajennaja dabyča.

Front erc-hercoga Jozefa: Na poŭdni ad Černowic aŭstryjackije pałki zdabyli ad rasiejcoŭ uporna baraniŭšyjesia hornyje pazycii. Miž Seretam i Mołdawaj — żywaja bajewaja čynnaść.

Front Makienzena: Pry Muncelui, na poŭnačy ad Fokšan, adbity niekolki rasiejska-rumynskich šturmoŭ.

5.IX. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi uzmacawałasia ahoń artyleryi na uzbiarežžy i ad lesu Hutholct da Dojl.

Front niamieckaho Naślednika: Pad Werdenam, na zachodnim bierazi Maasu, krapčeła artyleryjskaja bitwa. Jana trywała i ŭ načy.

My abkidali bombami Duwr, Bułoń, Kale.

Zbity nami 22 warożyje samaloty. Paručyk Foss zbiŭ swajho 39-ho woraha.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Na ŭschodzi ad Ryhi našy operacii razwiwajucca pawodłuh planu. U Ust'-Dźwinsku zdabyty najwialikšyje harmaty, ŭ tym liku kalibru 30,5 cent. Na paŭnočnym uschodzi ad Dźwiny my dajšli da Bałtyckaho mora. My pierajšli cieraz liflandzkuju Aa. Rasiejskije arjergardy, pamykaŭšyjesia zadzierżać nas, zništoženy. Worahi adstupajuć dalej na paŭnočny ŭschod.

Zdabyćcie Ryhi.

Rasiejcy ŭžo daŭno spadziewalisia niamieckaho nastupleńnia na Ryhu i pryhatawalisia da hetaho. Jany mieli nadzieju na wializarnyje bałoty na poŭdni ad miesta i na silnyje pazycii, katoryje baranili 15 piešych dywizij. U wiečary 31 žniŭnia teatr byŭ pierapoŭnien wajennymi, miž katorymi byŭ hłaŭnakamandujučyj. Ranicaj 1 wieraśnia paśla silnaho artyleryjskaho ahnia miž Borkowičami i Diunhofam niamieckaja piachota pierejšła Dźwinu. Wialikije massy niamieckich wojsk praz try masty, zbudawanyje sapiorami i pa 300 metroŭ doŭhije pierajšli cieraz raku. Rasiejcy pačali strašennyje šturmy ad Ryhi, kab wykinuć niemcoŭ nazad za raku, ale ŭsio było da remna. 2-ho wieraśnia niemcy dajšli rečki Gros-Jegel, a 3 pačali abstreliwać darohu z Ryhi ŭ Wenden, pa katoraj biezładna adstupało rasiejskaje wojsko. 3-ho wieraśnia a 11 hadz. ranicaj niemcy ŭwarwalisia ŭ Ryhu, dzie stajali ŭ ahni wagzały fabryki.

Razam z Ryhaj zaniata i jaje krepaść Ust'-Dźwinsk.

Austryjackije apawieszczeńnia

WIENA. 3.IX. Italjanski teatr:: Na Monte S. Gabriele ŭčora ranicaj byli ŭdačnyje operacii našych wojsk. Pa abiedzi i ŭ wiečary na paŭnočnym skłonie hary adbity silnyje italjanskije šturmy na ŭschodzi ad Gerca i pry Jamjano.

Italjanskije latuny pamykalisia atakawać Tryest, ale byli adahnany, nie dajšoŭšy mety.

WIENA. 4.IX. Italjanski teatr: Na paŭnočnym skłonie Monte S. Gabryele siahońnia ranicaj uznialisia nowyje wostryje bitwy.

Warożyje latuny iznoŭ atakawali Tryest.

WIENA. 5.IX. Italjanski teatr: Dziewiatnadcaty dzień adzinadcataj batalii na Izonco byŭ powien krywawych bitw. Pry Madoni adbity 4 italjanskije ataki. Na Monte S.-Gabryele išli samyje woŝtryje bitwy. Wiaršyna niekolki razoŭ pierechadziła ŭ ruki worahoŭ, ale naša znamienitaja piachota kožyn raz adbirała jaje nazad. Bitwa za hetu haru trywaje s tej że siłaj i ciapier. Na płoskahoryi Karst išli wielmi wostryje sutyčki. Usie ataki worahoŭ złomleny. 100 aficeroŭ ?) i 400 sałdatoŭ papali ŭ pałon. Čysło pałonnych ad pačatku adzinadcataj batalii dachodzić užo da 15.000 duš.

Italjanskije latuny dwojčy atakawali Tryest. Na marski port Pola italjanskije latuny skinuli 100 bomb.

Kala wajny.

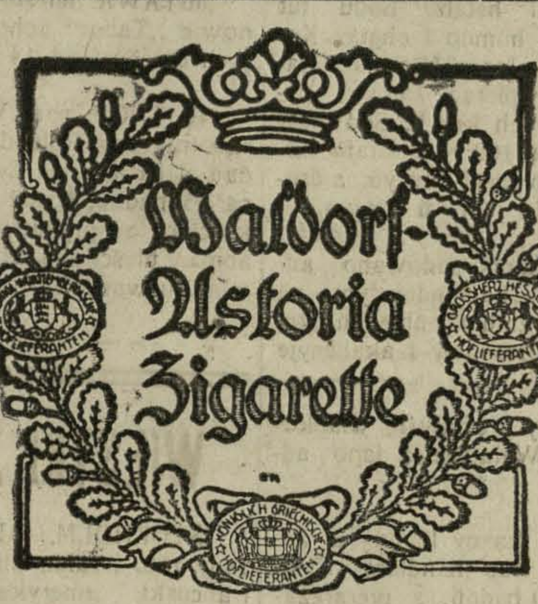
BERLIN (W.T.B.). Niamieckije padwodnyje łodki prarwalisia ŭ Ryžskuju zatoku, baronienuju minami i żaleznymi łancuhami, i ŭdačna abstreliwali adstupaŭšaje uzdoŭž bierahu rasiejskaje wojsko.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckije marskije samaloty atakawali 3 wieraśnia partowyje budoŭli ŭ Sulimie, pry uści Dunaju, i wyzwali wialikije pažary.

BERLIN W.T.B.). Padwodnyje łodki ŭ Siarodziemnym mory zatapili iznoŭ 16 parachodaŭ jomkaściu razam 65.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U kanali Lamanš, la zachodniaho anhlickaho uzbiarežža i ŭ Paŭnočnym mory zatopleny iznoŭ 5 parachodaŭ i 1 paruśnik.

WIENA (W.T.B.). Adna z našych padwodnych łodak zatapiła ŭ apošnije dni kala 30.000 tonn.

Drukawana ŭ drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej